

50-tka znamená cenzúru

31. október 2019

MEMO 98 reaguje na schválenie novely volebného zákona¹, konkrétne §17 (volebné prieskumy), na základe ktorej sa mení dĺžka moratória na zverejňovanie predvolebných predvolebných prieskumov zo 14 na 50 dní (predkladatelia Marián Kéry a Martin Nemky, obaja Smer-SD, zoznam hlasovania je [tu](#)).

Aspektu protiústavnosti daného návrhu sa od jeho podania venoval pomerne rozsiahly priestor a skutočnosť, že ústavne garantované právo na informácie bolo flagrantne pošliapané, je zjavná okamžite. V tomto texte poskytujeme názor volebných pozorovateľov, ktorí sa za posledných 20 rokov zúčastnili viac ako 100 medzinárodných pozorovateľských misií v rámci EÚ, OBSE, či OSN.

So schváleným predĺžením moratória zásadne nesúhlasíme a vyzývame prezidentku SR, aby využila svoje ústavne právo a túto novelu vetovala.

V čase, keď inštitút moratória prestáva v čase internetu a sociálnych médií
plniť svoj pôvodný zmysel,
Slovensko sa „vdáka“ poslancom Smeru-SD, SNS a ĽSNS
vracia do obdobia cenzúry.

Už volebný zákon z roku 2014 (ministrom vnútra bol Robert Kaliňák) predĺžil napriek protestom zo strany expertov a odborníkov trvanie moratória na 14 dní (v Európe iba Čierna Hora a Taliansko mali moratórium dlhšie ako 7 dní). Autori súčasnej novely opäť nebrali do úvahy odborné postoje a lehotu trvania moratória natiahli na neuveriteľných 50 dní. Toto hlasovanie poslancov posúva **Slovensko mimo európsky hodnotový rámec**. Týmto spiatočníckym prístupom sa Slovensko vracia o generáciu naspäť, a to práve v deň, kedy sme si pripomenuli 101.výročie demokratických ideálov predvojnového Československa a v predvečer 30.výročia Novembra 1989.

V [dôvodovej správe](#), ktorá sprevádzala novelu, sa okrem iného uvádza:

- o „Ide o úpravu, ktorú si vyžiadala aplikačná prax. Prieskumy verejnej mienky aj z vyjadrenia niektorých agentúr podliehajú vplyvom politických strán, ktoré sa snažia prieskumami verejnej mienky ovplyvňovať mienku voličov. Dôkazom toho sú prieskumy verejnej mienky nasledujúce po sebe v krátkom časovom období, ktoré sa výrazne od seba líšia“.

Ak by mal byť nejaký prieskum problémový, prečo by na to mali doplatiť ďalšie agentúry, ktoré hrajú podľa pravidiel? Ak nejaký politický subjekt chce a nejaká agentúra umožní manipuláciu, je nutné to odsúdiť a takéto pokusy okamžite verejne pomenovať. V opačnom prípade je uvádzaný dôvod na úrovni výmyslu a úmyselného zavádzania. Ak politici majú vedomosť o neférových praktikách, je nutné sa pýtať, prečo o nich verejne nehovoria. Je existencia

¹ Zákon č. [181/2014 Z.z. o volebnej kampani](#), jeden z 2 volebných kódexov upravujúcich konanie volieb na Slovensku, jeho dvojčkou je zákon č. [180/2014 Z.z. o podmienkach výkonu volebného práva](#).

„problematických“ výsledkov automaticky dôkazom, že niečo je úmyselne zmanipulované? Ak existuje podozrenie na manipuláciu, úprava sa mala týkať kvalifikačných kritérií smerom k agentúram, ktoré podobné prieskumy uskutočňujú, resp. povinnosti médií uverejňovať súvisiace informácie (veľkosť vzorky, obdobie a spôsob zberu dát, štatistická odchýlka). Opäť citát z dôvodovej správy:

- o „Dôsledkom takého tzv. informovania voličov je, že volič je zmätený a je iba na ňom, ktorému prieskumu sa rozhodne dôverovať, a na základe ktorého prieskumu si utvára názor na prípadnú úspešnosť politickej strany vo voľbách. Sme toho názoru, že v tomto prípade sa zákonom neobmedzuje právo voliča na informácie, ale naopak je snaha chrániť voliča pred dezinformáciami a účelovými informáciami.“

Súhlasíme s tým, že je na voličovi, aby si utvoril názor sám, toto je kľúčové poznanie demokracie a ako veľmi informovaný tento úsudok bude, takú voľbu následne urobí. K čím širšiemu spektru informácií má prístup, tým je šanca na skratkovité rozhodovanie menšia a naopak na kvalifikované, uvážené rozhodnutie, vyššia. V tomto vidíme kľúčový problém schválenej novely, ktorá v odôvodnení uvádza, že „návrh má ambíciu chrániť voliča pred cieľovými informáciami zameranými na jeho ovplyvnenie v prospech určitej politickej strany a nechať ho samého urobiť si úsudok podľa programu a činnosti vybranej politickej strany, ktorú sa rozhodne voliť“. Toto považujeme za podceňovanie voliča, jeho schopnosti rozlišovať, porovnávať a orientovať sa v množstve informácii, ktoré má k dispozícii.

Úprava volebných pravidiel prichádza len 4 mesiace pred voľbami a, podobne ako Mečiarova novela volebného zákona z roku 1998, má spoločného menovateľa – dochádza k nej nie z dôvodu nevyhnutnosti systémovej zmeny alebo zlepšenia volebného procesu, ale naopak, zdá sa, že pre vlastný politický prospech.

Volebná hodnotiacia misia OBSE, ktorá bola počas prezidentských volieb na Slovensku, [zhodnotila](#) ich priebeh z pohľadu dodržiavania medzinárodných štandardov ako aj domácej legislatívy. Hoci neodporučila zmenu, predsa len vyjadrila počudovanie nad dĺžkou moratória. [Odporúčanie Rady Európy](#) z roku 2007 pri moratóriu jednoznačne spomína, aby jeho dĺžka bola v súlade s čl.10 [Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd](#) (sloboda prejavu) a judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva. V tejto súvislosti je však nevyhnutné spomenúť iný dokument - v roku 2002 Benátska komisia Rady Európy vydala „manuál“ dobrých volebných zvyklostí ([Code of Good Practice in Electoral Matters](#)), v ktorom sa okrem iného uvádza, že **základné aspekty volebnej legislatívy by sa nemali otvárať v období posledného roku pred voľbami** (čl. II.2.b). Aj na základe našich skúseností ide o medzinárodne rešpektovanú prax, aby sa rok pred voľbami nerobili žiadne výraznejšie zásahy do pravidiel, a už vôbec nie do základných slobôd.